

ПОТЕНЦІАЛ М'ЯСОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ В СТРУКТУРІ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

*Г.П. Лисенко, аспірант¹
молодший науковий співробітник,
Інститут продовольчих ресурсів НААН*

В статті проаналізовано виробничий і сировинний потенціал харчової промисловості та окремих її галузей з акцентом на м'ясопереробну галузь. Розглянуто наявність та стан основних засобів харчової промисловості в динаміці та порівняно із промисловістю. Проаналізовано амортизацію (знос) основних засобів та ступінь зносу основних засобів харчової промисловості. Досліджено завантаженість виробничих потужностей в галузях виробництва харчових продуктів. Оцінено трудовий потенціал як харчової галузі в цілому, так і окремих її підгалузей. Зокрема, проаналізовано кількість найманих працівників, їх середню заробітну плату порівняно із промисловістю та середньою по Україні.

Оцінено сировинний потенціал харчової промисловості та її окремих галузей. Проаналізовано загальні зібрані площі та урожайність основних сільськогосподарських культур, що є сировиною для галузей харчової промисловості. Розглянуто в динаміці зміни в поголів'ї тварин та виробництво м'яса різних видів.

Виявлено, що Україна імпортує як сировину для м'ясопереробної галузі, так і готові м'ясні продукти, оскільки вітчизняні виробники не в змозі забезпечити країну цією продукцією самостійно.

Ключові слова: харчова промисловість, м'ясопереробна галузь, м'ясо, м'ясні продукти, виробничий потенціал, сировинний потенціал, основні засоби, виробничі потужності, трудовий потенціал, урожайність, загальні зібрані площі, експорт, імпорт.

POTENTIAL OF MEAT PROCESSING INDUSTRY IN THE STRUCTURE OF UKRAINE'S FOOD INDUSTRY

*H.P. Lysenko, Ph.D. student,
Jun. res. worker,
Food Resources Institute of NAAS*

This article analyzes the production potential and raw material potential of the food industry and its individual sectors with an emphasis on meat processing industry. The availability and condition of fixed assets of food industry in dynamic and compared to the industry are considered. Depreciation (amortization) of fixed assets and the degree of depreciation of fixed assets of food industry are analyzed. The capacity utilization in the areas of food production is explored. The employment potential of the food industry and its subsectors is estimated. In particular, number of employees and their average wages compared to the average wage in industry and the average wage in Ukraine is analyzed.

The raw material potential of the food industry and its particular sectors is estimated. The general harvesting area and crop capacity of major agricultural crops used as raw materials for the food industry are analyzed. The manufacturing of different types of meat products and changes in the number of animals are considered in dynamic.

¹ Науковий керівник: д.е.н., с.н.с. О.В. Коваленко

It is found that Ukraine is importing raw materials for the meat industry and prepared meat products, as domestic producers are not able to provide the country with these products yourself.

Keywords: *food industry, meat processing industry, meat, meat products, production potential, raw material potential, fixed assets, production capacity, employment potential, crop capacity, total harvesting area, export, import.*

ПОТЕНЦИАЛ МЯСОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩЕЙ ОТРАСЛИ В СТРУКТУРЕ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ

А.П. Лысенко, аспирант,
младший научный сотрудник,
Институт продовольственных ресурсов НААН

В статье проанализированы производственный и сырьевой потенциал пищевой промышленности и отдельных ее отраслей с акцентом на мясоперерабатывающую отрасль. Рассмотрено наличие и состояние основных средств пищевой промышленности в динамике и по сравнению с промышленностью. Проанализировано амортизацию (износ) основных средств и степень износа основных средств пищевой промышленности. Исследована загруженность производственных мощностей в отраслях производства пищевых продуктов. Оценен трудовой потенциал как пищевой отрасли в целом, так и отдельных ее подотраслей. В частности, проанализировано количество наемных работников, их средняя заработная плата по сравнению с промышленностью и средней по Украине.

Оценен сырьевой потенциал пищевой промышленности и ее отдельных отраслей. Проанализированы общие собранные площади и урожайность основных сельскохозяйственных культур, которые являются сырьем для отраслей пищевой промышленности. Рассмотрены в динамике производство мяса разных видов и изменения поголовья животных.

Выявлено, что Украина импортирует как сырье для мясоперерабатывающей отрасли, так и готовые мясные продукты, поскольку отечественные производители не в состоянии обеспечить страну этой продукцией самостоятельно.

Ключевые слова: *пищевая промышленность, мясоперерабатывающая отрасль, мясо, мясные продукты, производственный потенциал, сырьевой потенциал, основные средства, производственные мощности, трудовой потенциал, урожайность, общие собранные площади, экспорт, импорт.*

Постановка проблеми. Виробництво м'яса та продуктів з нього завжди було і досі залишається одним із пріоритетних напрямів забезпечення продовольчої безпеки України. Проте на сучасному етапі діяльність м'ясопереробних підприємств ускладнюється недостатністю якісної сировини, відсутністю збалансованої системи матеріально-технічного забезпечення, потенційним зростанням цін на енергоресурси, посиленням конкуренції з боку імпортової продукції, відсутністю стратегічного управління як одного з найефективніших і прогресивних засобів управління підприємством, що в підсумку призводить до скорочення обсягів виробництва продукції та зростання її собівартості [1]. В результаті, колись надзвичайно розвинена та прибуткова галузь занепадає та не забезпечує потребу країни в м'ясі та м'ясних продуктах.

Це зумовлює актуальність питання відстеження та аналізу виробничого та сировинного потенціалу м'ясопереробної галузі. Для пошуку шляхів підвищення ефективності функціонування галузі та її виходу із кризового стану проаналізуємо потенціал м'ясопереробної галузі в порівнянні із іншими галузями та харчовою промисловістю загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема вивчення потенціалу розвитку харчової промисловості в цілому, а також м'ясопереробної галузі зокрема є предметом досліджень багатьох учених: М.П. Сичевського, Я.М. Гадзала, В.Я. Месель-Веселяка, Б.Я. Панасюка, Ю.О. Лупенка, П.Т. Саблука, А.Е. Юзефовича, О.В. Коваленко, Д.Ф. Крисанова, В.Я. Шпикуляка, Л.В. Дейнеко, Н.Г. Грибана та багатьох інших. У своїх працях вони всебічно досліджували проблему зниження виробництва м'яса та м'ясних продуктів та запропонували шляхи подолання проблем, що постають перед м'ясопереробною та харчовою галуззю загалом. Проте, на даний момент, виробництво вітчизняної м'ясної продукції скорочується, її якість не відповідає міжнародним стандартам, а сировинна база щорічно зменшується. Тому наукові дослідження щодо м'ясопереробної галузі залишаються вкрай актуальними і потребують подальшого вивчення.

Мета статті – здійснити аналітичну оцінку потенціалу м'ясопереробної галузі в українських реаліях існування в порівнянні з іншими галузями харчової промисловості.

Виклад основних результатів дослідження.

Виробничий потенціал. Вартість основних засобів на початок року як харчової промисловості так і в цілому по усіх видах економічної діяльності України в період з 2013 до 2015 рр. неухильно зростала. Так, якщо харчова промисловість у 2015 році порівняно із 2013 роком здобула збільшення вартості своїх основних засобів на 22 %, то промисловість в цілому та переробна промисловість зокрема зросли у 2,3 та 2,8 разів відповідно. Загальний показник за усіма видами економічної діяльності України досяг збільшення в 1,6 раза (62 %).

Зовсім інша картина постає, якщо поглянути на вартість основних засобів на кінець року. За розглянутий період цей показник за видом економічної діяльності «виробництво харчових продуктів» збільшився на 17 %, по промисловості та переробній промисловості – у 2 та 2,8 разів відповідно, але в цілому по всіх видах економічної діяльності України він скоротився на 27 %. Головною причиною такої ситуації стало надзвичайне збільшення вибуття основних засобів в 2015 році порівняно із 2013 роком – аж у 22 рази, із 448 млн грн до 10 млрд грн. Проте це сталось не за рахунок харчової промисловості. За розглянутий період в галузі виробництва харчових продуктів вибуття основних засобів зросло лише в 3 рази.

Показник амортизації (зносу) основних засобів за рік в період з 2013 до 2016 рр. зростав по усім видам економічної діяльності. Якщо у галузі з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів він підвищився на 12 %, то у промисловості – на 23 %.

Ступінь зносу основних засобів в галузі з виробництва харчових продуктів у 2015 році досяг 42,5 %, в той час, як у 2013 році він був більшим і складав 47 %, в галузі з виробництва напоїв ступінь зносу навпаки зріс із 55,1 до 63,1 %. Ступінь зносу основних засобів промисловості збільшився у 2015 році до 76,9 із 56,9 %.

Завантаженість виробничих потужностей в галузі з виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів в 2016 році складала 62,9 %, в той час, як у 2015 вона була меншою і досягала 61,7 %. Підприємства, що спеціалізуються лише на виробництві харчових продуктів, у 2016 році загалом використовували свої потужності на 63,8 %, що більше порівняно із попереднім роком на 1,5 п.п. Проаналізуємо завантаженість виробничих потужностей по окремим галузям харчової промисловості (рис. 1).

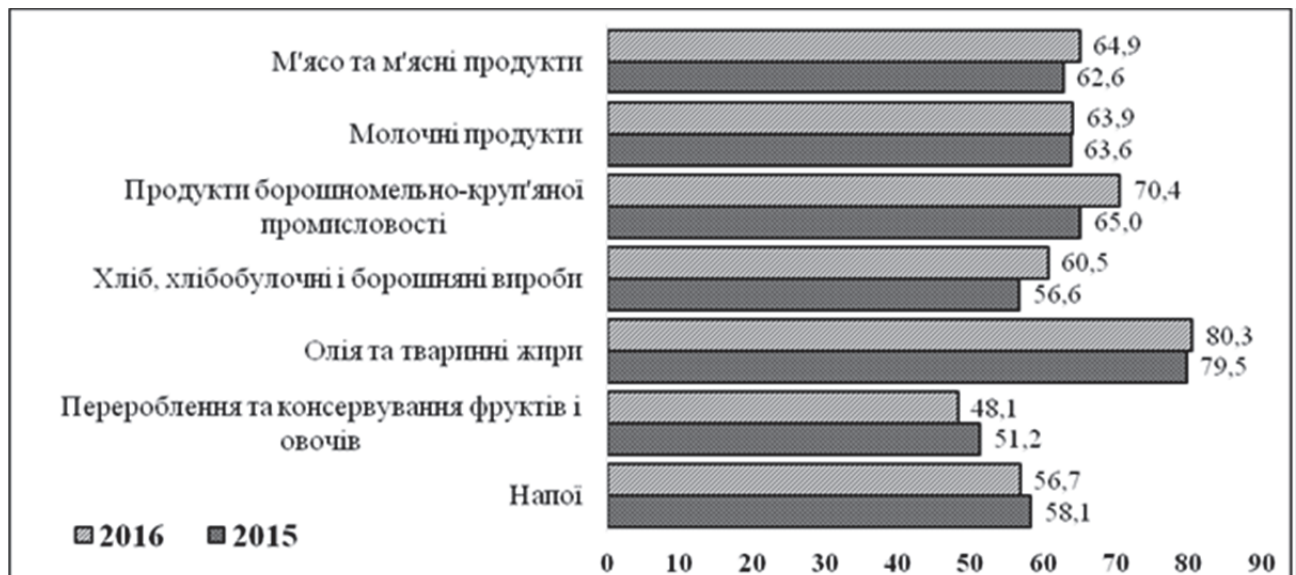

Рис. 1. Завантаженість виробничих потужностей галузей харчової промисловості, %
Джерело: Державна служба статистики України [2]

Порівнюючи 2016 та 2015 роки, можна зробити висновок про те, що в цей період завантаженість виробничих потужностей зростала в більшості галузей харчової промисловості. Зокрема, скорочення помітне лише у галузях з перероблення та консервування фруктів і овочів та у виробництві напоїв. Крім того, саме у цих двох галузях завантаженість виробничих потужностей є найменшою – 48,1 та 56,7 % відповідно. Найбільшою серед харчових галузей є завантаженість виробничих потужностей в галузі з виробництва олії та тваринних жирів – 80,3 %. Підприємства галузі з виробництва м'яса та м'ясних продуктів у 2016 році були завантажені на 64,9 %.

Оцінюючи трудовий потенціал харчової промисловості, варто зазначити, що у всіх галузях харчової промисловості в період з 2010 до 2015 рр., крім галузі з виробництва олії та тваринних жирів, скорочувалась кількість найманих працівників (рис. 2). Причому за розглянутий період в галузях з виробництва молочних продуктів, продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів кількість найманих працівників скоротилась на 27 %, а у галузі з виробництва напоїв – аж на 39 %. Цей показник зріс в галузі з виробництва олії та тваринних жирів на 17 %.

В галузі з виробництва м'яса та м'ясних продуктів кількість працівників в період з 2010 до 2015 років скоротилась на 1,6 %. Проте, тут варто відзначити, що у 2013 році кількість працівників м'ясної галузі складала аж 62,1 тис осіб, що було на 24,5 % більше ніж в 2010 році. Тобто, порівнюючи із найбільшим числом працівників за досліджуваний період, їх кількість скоротилась на 20,9 %, тобто до 49,1 тис осіб з 2013 до 2015 років.

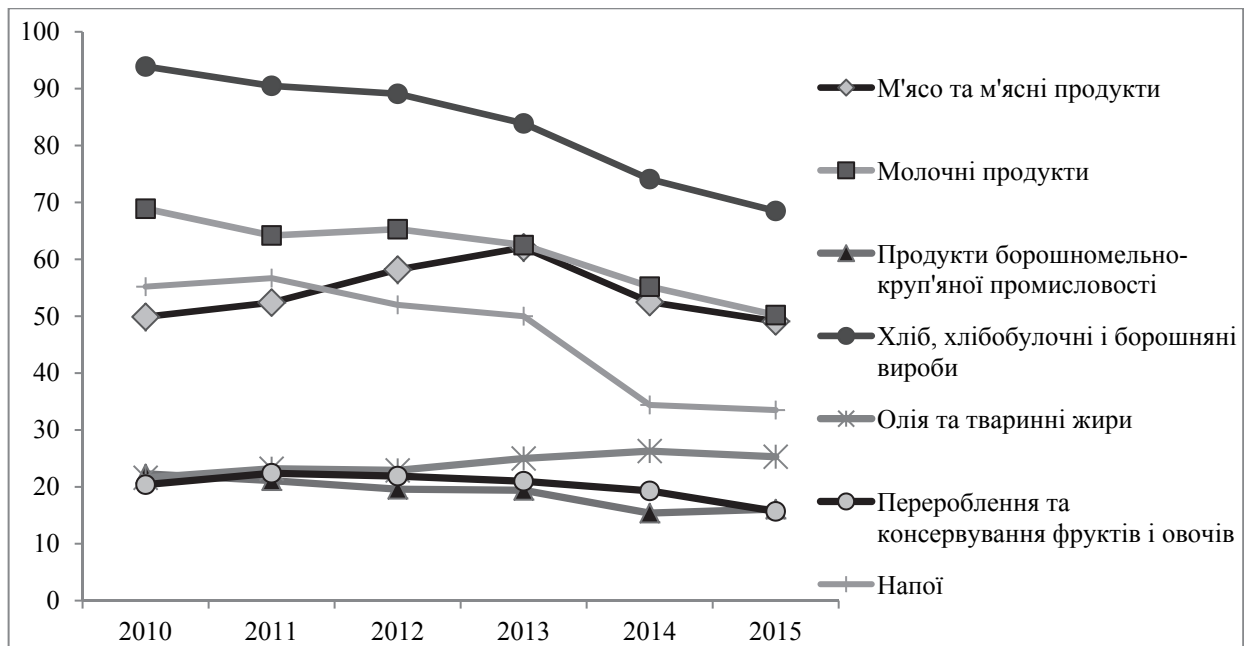

Рис. 2. Кількість найманих працівників в галузях харчової промисловості, тис осіб

Джерело: Державна служба статистики України [2]

Показник кількості найманих працівників тісно пов'язаний із кількістю підприємств. У 2015 році порівняно із 2010 працювало на 797 підприємств харчової промисловості менше. Тобто на 13 % менше підприємств харчової промисловості потребувало найманої праці. Зокрема, в галузі з виробництва м'яса та м'ясних продуктів ця сума складала 199 підприємств, тобто 20,7 %.

У 2015 році серед 282,1 тис. осіб найманих працівників харчової промисловості 24% були зайняті виробництвом хліба, хлібобулочних і борошняних виробів, 18 % - молочних продуктів, 17 % - м'ясом та м'ясними продуктами, 9% - олії та тваринних жирів, по 6 % - продуктами борошномельно-круп'яної промисловості та переробленням та консервуванням фруктів та овочів. Решта (20 %) працювали в інших галузях харчової промисловості.

Подібна структура зайнятості не була однаковою у попередні роки. Так, порівнюючи її із структурою зайнятості 2010 року, можна побачити, що тоді в галузі з виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів були задіяні 26 % (27 % у 2013 році) працівників із наявних у харчовій галузі 358,9 тис осіб (347,9 тис осіб у 2013 році). Виробництвом молока займалися 19 % (20 %) працівників, а м'яса та м'ясних продуктів – 14 % (20 %). Галузі з виробництва продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, олії та тваринних жирів, перероблення та консервування фруктів і овочів обслуговували по 6% працівників (6, 8, та 7 % відповідно). Решта 23 % (12 %) працівників були зайняті в інших галузях харчової промисловості.

Оплата праці в період з 2010 до 2015 рр. в харчовій промисловості зросла у 2 рази з 1927,8 до 3762,5 грн в місяць, що лишається меншим від середньої заробітної плати в промисловості на 19,8 %, а від середньої по Україні – на 11,8 %. У більшості галузей харчової промисловості, в тому числі і у галузі з виробництва м'яса та м'ясних продуктів, за досліджуваний період середня заробітна плата також зросла приблизно у 2 рази (рис. 3). Лише в галузі з виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів темп зростання оплати праці був дещо меншим – 1,7 %.

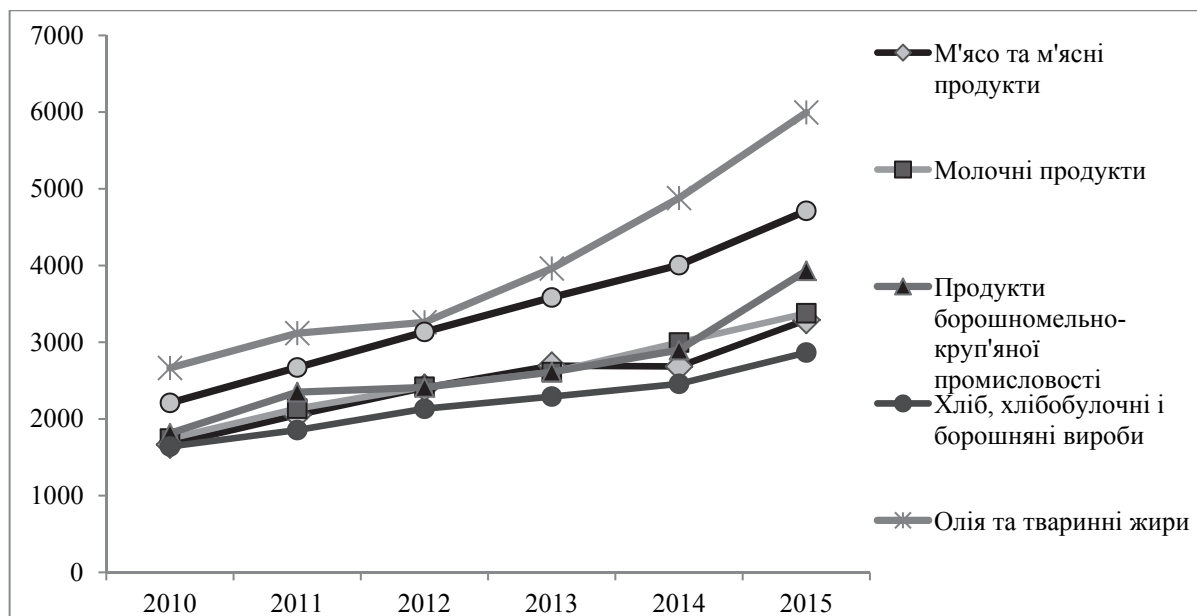

Рис. 3. Динаміка середньої заробітної плати в галузях харчової промисловості, грн
Джерело: Державна служба статистики України [2]

Найбільшу заробітну плату серед розглянутих харчових галузей у 2015 році отримували працівники, що займалися виробництвом олії та тваринних жирів – 5995,1 грн в місяць. Найменше платили працівникам у сфері виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів – 2865,9 грн в місяць. Середню заробітну плату в розмірі 3291,6 грн в місяць отримували працівники галузі виробництва м'яса та м'ясних продуктів. Підприємства галузі з виробництва напоїв у 2015 році платили своїм працівникам середню заробітну плату в розмірі 6260,2 грн в місяць, що перевищує навіть середню заробітну плату по промисловості на 33,5 %.

Сировинний потенціал. Загальні зібрані площі основних сільськогосподарських культур, що використовуються, як сировина для харчової промисловості в цілому в період з 2011 до 2016 року зростали (табл. 1).

Таблиця 1

Загальна зібрана площа, тис га

Назва культур	2011	2012	2013	2014	2015	2016*	Зміна 2016 р. до 2011 р., %	Зміна 2015 р. до 2011 р., %
Пшениця	6657,3	5629,7	6566,1	6010,6	6839,5	6186,5	-7,1	2,7
Соняшник	4716,6	5081,7	5090,1	5212,2	5166,2	6075	28,8	9,5
Кукурудза	3543,7	4371,9	4893,1	4626,9	4083,5	4237,2	19,6	15,2
Цукровий буряк	515,81	448,9	270,45	330,2	237	287,9	-44,2	-54,1

*попередні дані.

Джерело: Державна служба статистики України [2]

Найбільше збільшились площі вирощування соняшнику та кукурудзи – 28,8 та 19,6% у 2016 році порівняно із 2011 відповідно. Проте значно скоротилась загальна зібрана площа цукрового буряка – аж на 54,1 % у 2015 році порівняно із 2011. За попередніми даними Державної служби статистики у 2016 році загальні зібрані площі цукрового буряка мали зрости на 50,9 тис га. За таких умов, в порівнянні із 2011 роком у 2016 скорочення загальних зібраних площ складатиме вже 44,4 %.

Урожайність розглянутих сільськогосподарських культур в досліджуваний період також зростала (табл. 2). Так, у 2016 році пшениця і соняшник забезпечували на 25,7 та 21,7 % більше продукції з 1 га ніж у 2011 році, а урожайність цукрового буряка зросла аж на 32,8 %. Хоча у 2015 році вихід кукурудзи з 1 га посівної площі порівняно із 2011 роком скоротився на 7,3 ц (11,3 %), у 2016 році за попередніми даними очікується підвищення урожайності до 66 ц/га, що на 2,5 % більше від урожайності 2011 року.

Таблиця 2

Урожайність, ц з 1 га зібраної площі

Назва культур	2011	2012	2013	2014	2015	2016*	Зміна 2016 до 2011, %	Зміна 2015 до 2011, %
Пшениця	33,5	28	64,1	40,1	38,8	42,1	25,7	15,8
Соняшник	18,4	16,5	21,7	19,4	21,6	22,4	21,7	17,4
Кукурудза	64,4	47,9	64,1	61,6	57,1	66	2,5	-11,3
Цукровий буряк	363,3	410,8	398,9	476,5	435,8	482,4	32,8	20,0

*попередні дані.

Джерело: Державна служба статистики України [2]

Відповідно до урожайності та загальних зібраних площ збільшувалися і валові збори сільськогосподарських культур. У 2016 році порівняно із 2011 роком за попередніми даними було зібрано на 16,5 % більше пшениці, на 56,9 % - соняшнику і на 22,4 % - кукурудзи. Проте валові збори цукрових буряків значно скоротилися – на 25,9 %, що напряду пов'язано із значним скороченням посівних площ. Отже, загалом виробництво рослинницької сировини для галузей харчової промисловості зростало.

Виробництво м'яса всіх видів тварин в період з 2011 до 2015 рр. зросло на 8 %, з 2005 до 2015 рр. – на 45 %, з 2000 до 2015 рр. – на 40 %. Аналізуючи кожну галузь виробництва м'яса окремо (рис. 4), варто відзначити, що таке значне збільшення виробництва м'ясної галузі забезпечене в основному за рахунок виробництва м'яса птиці, що в період з 2000 до 2015 рр. зросло в 6 разів з 193,2 до 1143,7 тис. т в рік. Виробництво ж яловичини та телятини, навпаки, скоротилося в 2 рази, а виробництво свинини збільшилось лише в 1,1 рази.

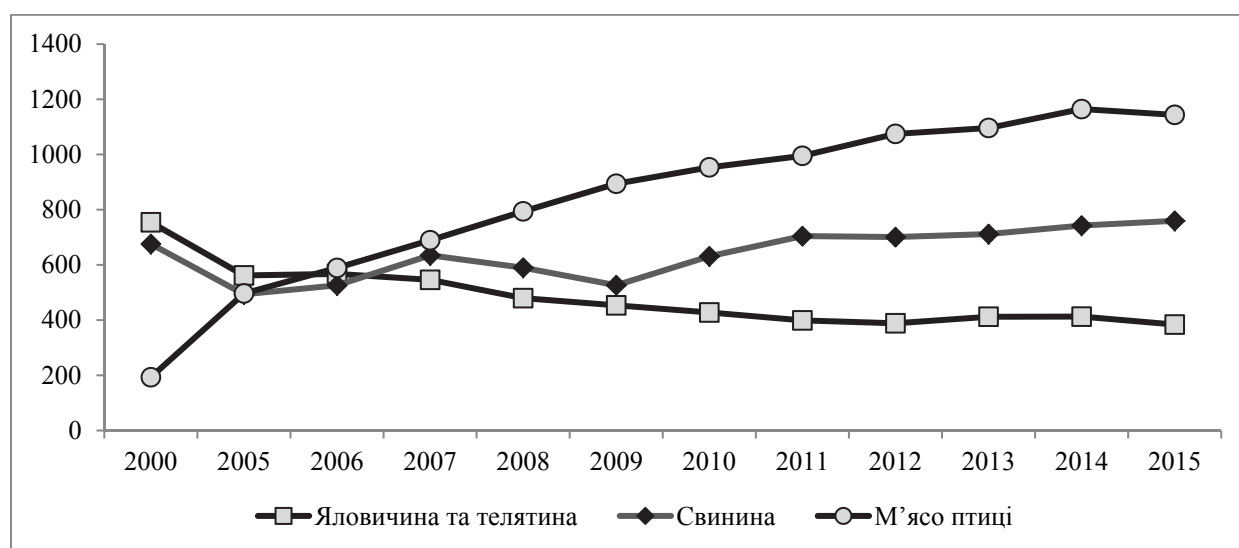

Рис. 4. Виробництво м'яса у забійній вазі, тис. т

*Дані 2013-2015 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території АРК та м. Севастополя; за 2014-2015рр. - також без урахування частини зони проведення антитерористичної операції.

Джерело: Державна служба статистики України [2]

У 2015 році із 2322,6 тис т виробленого м'яса 49,2 % припадало на м'ясо птиці, 32,7% – на свинину, 16,5 % – на яловичину та телятину, решта – на кролятину, конину, баранину та козлятину – 0,6, 0,4 та 0,6 % відповідно.

Аналізуючи сировинну базу харчової промисловості, а конкретно виробництво м'яса, слід також проаналізувати поголів'я. Варто відзначити, що 2017 рік розпочався для нашої країни із найнижчим в її історії поголів'ям ВРХ – 3675 тис. голів, хоча ця цифра у лютому збільшилась до 3770 тис. голів – що недостатньо для виведення галузі з кризи. Крім того, поголів'я свиней також характеризувалося одним з найнижчих показників в своїй історії – 6689 тис. голів на 1 січня 2017 року і зниженням до 6543,4 тис. голів станом на 1 лютого. В період з 2001 до 2016 рр. поголів'я ВРХ (станом на 1 січня) скоротилося на 60 %, досягнувши 3750 тис голів, поголів'я свиней – на 8 %, а поголів'я птиці всіх видів зросло на 65 %.

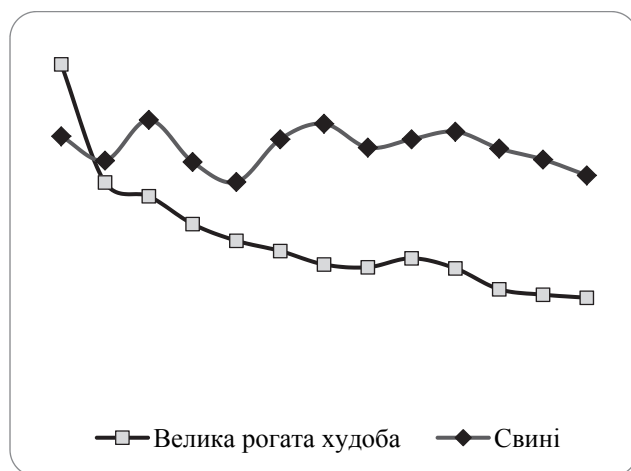

Рис. 5. Поголів'я ВРХ та свиней станом на 1 січня, тис голів

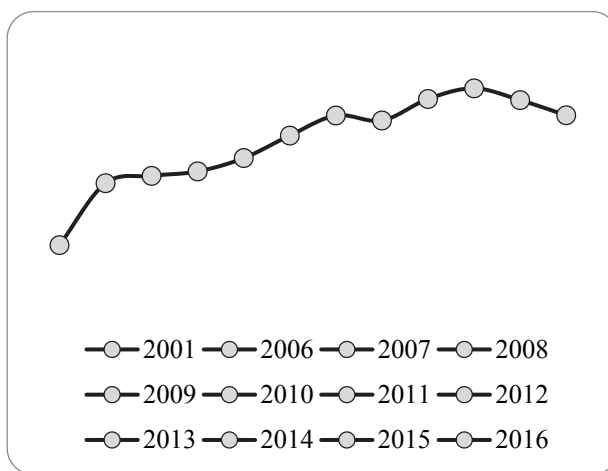

Рис. 6. Поголів'я птиці всіх видів станом на 1 січня, тис голів

Джерело: Державна служба статистики України [2]

Порівнюючи експорт та імпорт основних харчових продуктів (табл. 3), можна зробити висновок про недостатність виробництва готових харчових продуктів з м'яса та риби, живих тварин та інших продуктів тваринного походження, тобто недостатній рівень виробництва саме м'ясної продукції.

Таблиця 3

Експорт та імпорт харчових продуктів у 2016 році

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	Експорт			Імпорт			Сальдо, тис доларів США
	тис дол США	у % до 2015	у % до загального обсягу	тис доларів США	у % до 2015	у % до загального обсягу	
Усього	36362801,5	95,4	100,0	39248607,7	104,6	100,0	-2885806,1
Продукти харчової промисловості разом	15284296	105	42,0	3889974,1	111,7	9,9	11394322
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	775159,8	94,1	2,1	626323,0	114,3	1,6	148836,8
01 живі тварини	30910,2	120,6	0,1	57981,0	97,1	0,1	-27070,8

Таблиця 3 (продовження)

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	Експорт			Імпорт			Сальдо, тис доларів США
	тис доларів США	у % до 2015	у % до загального обсягу	тис доларів США	у % до 2015	у % до загального обсягу	
02 м'ясо та їстівні субпродукти	387789,3	102,7	1,1	80851,5	81,4	0,2	306937,8
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	330640,5	85,6	0,9	59489,3	74,6	0,2	271151,2
05 інші продукти тваринного походження	8812,9	42,7	0,0	18087,3	99,1	0,0	-9274,4
II. Продукти рослинного походження	8095287,4	101,6	22,3	1284634,1	112,1	3,3	6810653,3
07 овочі	152652,8	157,0	0,4	81635,6	130,0	0,2	71017,2
10 зернові культури	6075394,4	100,3	16,7	148799,3	96,2	0,4	5926595,1
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	138655,2	117,6	0,4	22105,6	157,6	0,1	116549,6
12 насіння і плоди олійних рослин	1535025,5	104,0	4,2	319514,4	148,6	0,8	1215511,0
III. 15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	3962985,6	120,1	10,9	245957,3	134,9	0,6	3717028,4
IV. Готові харчові продукти	2450863,4	99,3	6,7	1733059,7	107,8	4,4	717803,7
16 продукти з м'яса, риби	14323,8	114,9	0,0	61724,7	145,4	0,2	-47401,0
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	352566,9	208,0	1,0	56190,7	161,5	0,1	296376,1
19 готові продукти із зерна	212454,8	79,3	0,6	88409,7	103,3	0,2	124045,1
20 продукти переробки овочів	140285,1	76,3	0,4	110773,3	97,2	0,3	29511,8

Джерело: Державна служба статистики України [2]

Продукції ж рослинного походження, а також жирів та олій тваринного або рослинного походження, Україна, навпаки, виробляє з надлишком, що забезпечило в 2016 році їх частку в загальному експорті в розмірі 22,3 та 10,9 % відповідно.

Висновки

Отже, вартість основних засобів харчової промисловості щороку збільшується, так само як і їх амортизація. Ступінь зносу основних засобів протягом останніх років залишається в межах 42-47 %. Завантаженість виробничих потужностей в середньому не перевищувала 60-70 % і лише галузь з виробництва олій та тваринних жирів у 2015 році сягнула 80 %. Трудовий потенціал характеризується скороченням кількості працівників та нижчим рівнем оплати праці, порівняно із середнім рівнем заробітних плат по промисловості, хоча в період 2010-2015 рр. і було помітне збільшення оплати праці в харчових галузях (у 2 рази), воно відповідало загальній тенденції в Україні.

Посівні площі та урожайність основних сільськогосподарських культур збільшувались, що забезпечило підвищення валових зборів, а отже і сировинної бази для галузей харчової промисловості, що займаються виробництвом продукції з рослинницької сировини. Проте, скорочення поголів'я ВРХ, а відповідно і виробництва яловичини та телятини призвели до нестачі сировини для галузі з виробництва м'яса та м'ясних продуктів. Як результат – Україна надмірно імпортує як живих тварин (сировину для

м'ясопереробної промисловості) так і готову продукцію з м'яса. І початок нового 2017 року не обнадіює щодо зміни ситуації в позитивний бік.

Обсяги виробництва продукції м'ясопереробної галузі за січень 2017 року в порівнянні із січнем 2016 року, в цілому, зросли. Так, виробництво свіжого чи охолодженого м'яса ВРХ, свиней та свійської птиці перевищувало минулорічний показник на 73,6, 5,9 та 29,8 %, заморожене м'ясо ВРХ та свійської птиці – на 58,7 та 18,8% відповідно. Навіть виробництво ковбас за січень 2017 року в порівнянні з січнем 2016 зросло на 9,8 %. Єдиним видом м'яса, виробництво якого скоротилось в розглянутий період було м'ясо свиней заморожене (зменшення на 16,3 %).

Порівнюючи обсяги виробництва продукції м'ясопереробної галузі за січень 2017 р. із груднем 2016 р., можна побачити зовсім іншу картину. По всіх видах продукції, окрім того ж самого м'яса свиней замороженого, помітне зменшення виробництва в середньому на 10-20 %. Водночас обсяги виробництва м'яса ВРХ свіжого чи охолодженого скоротились на 31,8 %, а замороженого – аж на 46 %, що не дивно, якщо поглянути на поголів'я тварин, що як було вище зазначено, продовжує скорочуватись.

Порівнюючи ціни виробників за основними видами харчових продуктів за січень 2017 та 2016 рр., можна зробити висновок про значне підвищення цін. Зокрема, ціни на свіже та охолоджене м'ясо ВРХ та свійської птиці зросли на 13 та 12 % відповідно, решта – приблизно на 5%. В порівнянні з груднем 2016 року ціни найбільше збільшились за м'ясо ВРХ свіже чи охолоджене – на 4,6 %, ціна ж м'яса свиней свіжого чи охолодженого скоротилась на 7 %, решта – лишились майже незмінними.

Споживання м'яса може дещо збільшитись в 2017 році. Зокрема, у складеному ГС "Економічний дискусійний клуб" балансі попиту і пропозиції м'яса та м'ясопродуктів за січень 2017 року споживання м'ясних продуктів у перерахунку на м'ясо досягло 228 тис. т, що є більшим на 3 тис. т порівняно із відповідним періодом 2016 року. Зафіксоване збільшення споживання свинини на 4 тис. т, та скорочення вживання на 1 тис. т м'яса птиці та яловичини. Також автори балансу прогнозують ріст споживання м'яса в розрахунку на одну особу з 51,4 кг у 2016 р. до 52,5 кг у 2017 р.

Головна причина такої ситуації, на нашу думку, це підвищення мінімальної заробітної плати, тобто платоспроможності громадян, що дозволило замість дешевого м'яса птиці віддати перевагу більш дорогій свинині. Проте, варто відзначити, що підвищення мінімальної заробітної плати не забезпечить значного підвищення доходів українців, тому споживання яловичини продовжить спадати.

Отже, будемо очікувати у 2017 році невелике збільшення внутрішнього попиту на м'ясо, проте скоріш за все, зростатиме попит саме на дешеві м'ясні продукти.

Імовірні фактори, які можуть негативно вплинути на м'ясопереробну галузь у 2017 році:

- заміна автоматичного механізму повернення ПДВ на прямі дотації (є велика імовірність того, що загальна сума дотацій буде меншою за ту, що залишалася у сільгоспвиробника з ПДВ, а механізм розподілення дотацій може бути не досконалим, отже в середньому сільгоспвиробник отримає менше держпідтримки, що може призвести до подальшого скорочення поголів'я у 2017 році);
- загроза появи вузликового дерматиту ВРХ в Україні (може збільшитись обсяг забою поголів'я через хворобу тварин).

Література

1. Грибан Н.Г. Проблеми та перспективи розвитку м'ясопереробної галузі аграрного сектора / Н. Г. Грибан // Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. - 2013. - Вип. 2. - С. 159-164.

2. Державна служба статистики України. Доступ до публічної інформації. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

3. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Доступ до публічної інформації. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/16025>.

4. М'ясопереробний комплекс України: сучасний стан та перспективи розвитку / Г.П. Лисенко, О.В. Коваленко. – Інститут продовольчих ресурсів НААН України. – К. : ННЦ “ІАЕ”, 2015. – 63 с.
5. Харчова промисловість України: стратегічні аспекти розвитку: монографія / за заг. ред. акад. НААН Я.М. Гадзала; Інститут продовольчих ресурсів НААН. – К.: Аграр. Наука, 2016. – 380 с.